

Duurzaam humanistisch vormingsonderwijs

Strategisch plan 2007-2011
van de Stichting HVO

Duurzaam humanistisch vormingsonderwijs

Strategisch plan 2007-2011

van de Stichting HVO

Stichting HVO

Bezoekadres: Zwarte Woud 2, 3524 SJ Utrecht
Postadres: Postbus 85475, 3508 AL Utrecht

Tel.: 030 - 28 56 856
Fax: 030 - 28 56 891
E-mail: hvo@hvo.nl
Internet: www.hvo.nl
Vormgeving: APS, Publishing Service Center
Druk: Giethoorn-Ten Brink, Meppel
Foto's: José Krijnen

© Stichting HVO, Utrecht 2007

Inhoud

Ten Geleide	5
1. Missie en prestaties	9
2. Richtingwijzer realisering	11
3. Organisatie en samenwerking	17
4. Georganiseerde communicatie	19
5. Bijpassende begroting	23
Bijlagen	
I Humanisme ‘in de houding’	25
II Statutaire doelstelling	27
III Samenwerkingsovereenkomst met het APS	29
IV Samenwerkingsconvenant met de UvH	31
V Intentieverklaring VDL, VGL, HVO met betrekking tot het vak levensbeschouwing	33
VI Amsterdam Declaration 2002	35

Ten Geleide

Van lange duur en goede kwaliteit, deze betekenisaspecten klinken door in het woord duurzaam in de titel van het strategisch plan. Het is om meerdere redenen gekozen. Het keuzevak *humanistisch vormingsonderwijs (hvo)* op de openbare basisschool bevindt zich al lange tijd in een kwetsbare positie. De Stichting HVO wil die positie graag versterken. Het voortdurend werken aan een goede kwaliteit is hiertoe het aangewezen middel. Doch er is meer. *Humanistisch vormingsonderwijs* in bredere zin betekent voor de Stichting HVO *onderwijs en opvoeding in humanistisch perspectief*. Deze bredere betekenis brengt een bredere range aan doelgroepen in het vizier, waarmee de stichting ook een blijvende en gewaardeerde relatie wil aangaan.

Het woord *duurzaam* wordt meestal gebruikt in relatie tot een te verbeteren balans tussen mensen, moeder aarde en de economie. Ook deze context mag doorklinken in de titel van het strategisch plan. De mensgerichtheid van het humanisme mag niet blind maken voor de negatieve gevolgen van menselijke activiteiten voor alle (toekomstige) leven op aarde. In 2007 is het twintig jaar geleden dat een VN-commissie onder leiding van Gro Harlem Brundtland het rapport *Our common future* uitbracht. Hierin werd het begrip *duurzame ontwikkeling* gelanceerd. Daar werd onder verstaan 'voorzien in de levensbehoeften zonder daarbij toekomstige generaties te belemmeren in hun levensbehoeften'. Naast ecologische is er nu ook een groeiend besef van het belang van sociale duurzaamheid voor toekomstig leven. De ontwikkeling van krachtig humane gemeenschappen, waarin gevoel voor het geheel vanzelfsprekend is, wordt noodzakelijk geacht. Voor het humanisme kan dit betekenen dat er minder vanuit de mens en meer vanuit de natuur of de kosmos gedacht zou moeten worden. Onderwijs en opvoeding in humanistisch perspectief vindt in ecologische en sociale duurzaamheid zijn grootste uitdaging.

De Stichting HVO is een zelfstandige dochter van het Humanistisch Verbond (HV), haar 'geboortedatum' is 5 november 1979. Vanaf 1 januari 1980 wordt de stichting voor de activiteiten van haar centrum gesubsidieerd door de rijksoverheid; tot 1 januari 1999 direct, vanaf die datum indirect via de Stichting APS in het kader van de *Wet SLOA*, die de subsidiëring van de landelijke onderwijsondersteunende activiteiten regelt. Vanaf 1 januari 1999 treedt het APS op als gewaardeerd gastheer voor het HVO.

Mede door de nauwe samenwerking met het APS kon en kan het centrum zich sterk ontwikkelen. Een uiterst belangrijke opdracht is en blijft leraren *humanistisch vormingsonderwijs en levensbeschouwing* voor het (openbaar) basisonderwijs (vanaf 1980) en voortgezet onderwijs (vanaf 1993) op te (doen) leiden en te ondersteunen. Daarnaast stelt het centrum zijn expertise beschikbaar aan andere doelgroepen en beschouwt het innovatie als één van de drie kerntaken (naast opleiding en dienstverlening).

Op verzoek van de ouders is de openbare school al zo'n 200 jaar verplicht een godsdienstig of (zo'n 50 jaar) levensbeschouwelijk genootschap binnen de schoolmuren en in schooltijd in de gelegenheid te stellen voor de betrokken kinderen godsdienstonderwijs of levensbeschouwelijke vorming (humanistisch vormingsonderwijs) te verzorgen. Dit gebeurde tot voor kort onder integrale verantwoordelijkheid van of namens het genootschap, de zendende instantie. Voor het humanistisch vormingsonderwijs was dit het Humanistisch Verbond (HV). De rijksoverheid heeft zich inmiddels een deel van deze verantwoordelijkheid toegeëigend.

Vanaf haar oprichting heeft de Stichting HVO de functie van zendende instantie voor het onderwijs en de inhoudelijke verantwoordelijkheid die daar mee gemoeid is ten behoeve van het HV voor haar rekening genomen. Dit wordt vermeld in de beroepscode voor de betreffende leraren. De rijksoverheid heeft in 2004 bepaald (*Wet op de beroepen in het onderwijs*), dat ook de godsdienstleraren en de leraren levensbeschouwelijke vorming onder het regime van de wet vallen en aan de gestelde bekwaamheidseisen voor alle leraren moeten gaan voldoen. Hierdoor is de vrijheid van de genootschappen om leraren aan te stellen verminderd. Actie is gevoerd om de rijksoverheid te bewegen om voor

de betrokken leraren nu ook een rechtspositie als leraar te realiseren. De Tweede Kamer heeft op 17 oktober 2006 een motie aangenomen die hiertoe de weg opent.

Het HV heeft in 2006 zijn 60-jarig bestaansjubileum gevierd. Het HV heeft altijd het openbaar onderwijs gesteund en geen humanistische bijzondere scholen willen oprichten. Wel is het steeds voorstander geweest van een 'bijzondere' openbare school. Dit is een school die actief meewerkt aan een bijzondere vrijplaats binnen de school, waarin leerlingen naar keuze van de ouders en henzelf een levensbeschouwelijk kompas kunnen ontwikkelen. De Stichting HVO steunt het HV hierin en vindt aanvullend dat ook algemeen toegankelijk bijzonder onderwijs ouders en leerlingen die keuzemogelijkheid zou moeten bieden.

Het motto van het HV is 'zelf denken, samen leven'. Het hoofdthema van het jubileumjaar 2006 was 'autonomie'. Filosoof en bestuurslid van de Stichting HVO, Koo van der Wal, schreef een bijdrage aan het thema-boek onder de titel *Autonomie met een menselijk gezicht*. Zijn bijdrage begint met: "Wie humanisme zegt, zegt humaniteit." Humanisme kan het alleenrecht op humaniteit niet claimen en behoort dat ook niet te doen. Het heeft er echter wel een speciale relatie mee. Bij het humanisme gaat het immers om een interpretatie van de menselijke zijnswijze waarbij de eigen ervaring van de mens het uitgangspunt vormt en het humanum (dat wat de mens tot mens maakt) niet bepaald wordt door een buitenmenselijke instantie, zoals bij de meeste geestelijke tradities. Van der Wal betoogt dat humaniteit vanuit humanistisch perspectief gekenmerkt wordt door zowel autonomie (vrijheid), als relationaliteit (vriendschap, broederschap, solidariteit). De grondtrek van humaniteit is daarmee openheid naar de ander. De ethiek die primair daarbij past, is een ethiek van verbondenheid en niet een ethiek van conflictbeheersing, al is die ook nodig. In het keuzevak *humanistisch vormingsonderwijs* worden leerlingen uitgedaagd hun denken en doen af te stemmen op de grondwaarde humaniteit en daarmee een keuze te maken voor een ethiek van verbondenheid en deze ethiek ook te ervaren in relatie tot de natuur. Zonder de ervaren verbondenheid met de natuur stelt de mensheid zijn eigen voortbestaan in de waagschaal en dat kan geen humanistisch perspectief zijn.

In het eerste hoofdstuk *Missie en prestaties* wordt verwoord welke prestaties in de planperiode geleverd zullen worden. In het tweede hoofdstuk *Richtingwijzer realisering* wordt per gewenst resultaat beknopt aangegeven op welke wijze het resultaat gehaald zou kunnen worden. Door jaarlijks in werkoverleg en op bijeenkomsten van het bestuur de voortgang te toetsen kunnen de activiteiten steeds bijgesteld en/of aangevuld worden. De voortgang wordt elk jaar in het jaarverslag samengevat. In het derde hoofdstuk *Organisatie en samenwerking* wordt inzicht gegeven in de personeelsformatie en samenwerking die nodig en mogelijk is om de gewenste resultaten te bereiken. In het vierde hoofdstuk *Georganiseerde communicatie* worden richtlijnen gegeven voor de communicatie die het behalen van de resultaten zo goed mogelijk moet ondersteunen. In het vijfde hoofdstuk *Bijpassende begroting* wordt beknopt weergegeven wat financieel nodig en mogelijk is.

Nico Stuij,
directeur Stichting HVO

Dit strategisch plan is vastgesteld tijdens de 141ste vergadering van het bestuur van de Stichting HVO op 14 december 2006.

1. Missie en prestaties

Het strategisch plan *Duurzaam humanistisch vormingsonderwijs 2007-2011* zet de ingezette koers van het vorige plan krachtig voort. Deze koers kan worden getypeerd als continue professionalisering en uitbreiding van de dienstverlening door het centrum HVO. De missie, samen met de gewenste resultaten, geeft hieraan richting en inhoud. Zij is als volgt verwoord:

Het HVO wil een nationaal en internationaal bekend en gewaardeerd centrum zijn voor de duurzame ontwikkeling en ondersteuning van onderwijs en opvoeding in humanistisch perspectief. Hiermee versterkt het HVO de humanistische beweging, die als perspectief een duurzame wereldsamenleving voor ogen heeft, waarin mensen een goed en zinvol leven kunnen leiden, met en voor anderen, in rechtvaardige instituties.

Doelen die aan het eind van de planperiode met veel inzet en bezieling gehaald kunnen zijn, zijn:

1. Humanistisch vormingsonderwijs wordt in het basisonderwijs kwantitatief gezien op hetzelfde niveau verzorgd als in het schooljaar 2005-2006 (afgerond 1700 lessen per week aan 22.000 kinderen), indien rijksbekostiging niet geëffectueerd wordt in de eerste helft van de planperiode, en kwantitatief verdubbeld als dat wel het geval is.
2. Op het moment van ingang van rijksbekostiging heeft de Stichting HVO, in afstemming met het HV en de LVHVO, ook het werkgeverschap van de betrokken leraren voor haar rekening genomen, zodat zo optimaal mogelijk gewerkt kan worden aan de realisering van de kwalitatieve en kwantitatieve doelen.

3. Er is zorggedragen voor minimaal 140 nieuw opgeleide leraren voor het basisonderwijs en minimaal 80 voor het voortgezet onderwijs, die hvo, levo of levenskunde kunnen verzorgen.
4. Alle betrokken leraren voldoen aan de criteria, die in de *Wet op de beroepen in het onderwijs (BIO)* gesteld zijn.
5. Alle leerlingen die de basisschool verlaten en hvo gevolgd hebben, krijgen als herinnering en aanmoediging het zogenoemde hvo- of wereldburgercertificaat uitgereikt (in 2006 ongeveer een derde).
6. Het vak levensbeschouwing (vanuit humanistisch perspectief) is op vier nieuwe openbare scholen voor voortgezet onderwijs ingevoerd.
7. De opleiding humanistisch vormingsonderwijs en levensbeschouwing (bachelor en master) is geaccrediteerd.
8. De website elearning.hvo.nl (installatie tweede helft 2006) speelt volgens de medewerkers een centrale rol in opleiding en bijscholing.
9. De gecertificeerde opleiding voor leraar hvo basisonderwijs wordt in elk van de vijf onderscheiden regio's op een pabo aangeboden (in 2006 op twee).
10. Er zijn vier kleinschalige ontwikkelingsgerichte onderzoeken uitgevoerd.
11. Er zijn vier nieuwe thema's uitgewerkt of bestaande thema's bijgewerkt voor de onderwijspraktijk.
12. Het aantal activiteiten voor meer doelgroepen (ouders, leidsters kinderopvang, groepsleraren basisonderwijs, vakleraren voortgezet onderwijs, vrijwilligers en professionals humanistische organisaties, volwassenen 'die hun levensbeschouwelijk kompas willen bijstellen') is gegroeid in vergelijking tot het aantal activiteiten genoemd in de jaarverslagen van de vorige planperiode (2003-2007).
13. De bijdrage aan het behalen van de streefdoelen van de Humanistische Alliantie is naar het oordeel van het bestuur van de alliantie substantieel geweest.
14. Het aantal activiteiten voor de internationale humanistische beweging is gegroeid in vergelijking tot de activiteiten, genoemd in de jaarverslagen van de vorige planperiode.
15. De samenwerkingsrelatie met gastheer APS is net als in de vorige planperiode elk jaar met uitstekend gekwalificeerd door de directeuren van het APS en van het HVO.
16. Het centrum HVO is naar het oordeel van het bestuur goed voorbereid om in werkbare omvang duurzaam te blijven voortbestaan.

2. Richtingwijzer realisering

In het maandelijks werkoverleg zal het bereiken van de gewenste doelen regelmatig onderwerp van bespreking en/of brainstorm zijn. Het bestuur zal regelmatig om advies gevraagd worden. Jaarlijks zal het jaarverslag inzicht geven in de voortgang. In dit tweede hoofdstuk wordt voor het behalen van de doelen slechts een richtingwijzer gegeven.

1. **Kwantiteit.** De financiering van hvo in het openbaar basisonderwijs is een grote hinderpaal gebleken voor zijn ontwikkeling. Er werden tot 2007 (en dat blijft zolang dat nodig is) drie strategieën gevolgd, om achteruitgang van het aantal lessen om financiële redenen tegen te gaan: actie voor verhoging van subsidies door gemeenten (door de LVHVO), actie voor financiering door de scholen (uit de lumpsum vanaf 1 augustus 2006, door de LVHVO) en actie voor bekostiging door de rijksoverheid (door de Stichting HVO en de LVHVO). Zolang rijksbekostiging niet in werking is getreden, zal de Stichting HVO waar nodig en mogelijk ook haar medewerkers en middelen inzetten ten behoeve van eerstgenoemde acties van de LVHVO.
2. **Werkgever.** De Stichting HVO is namens het HV verantwoordelijk gesteld voor de inhoud en kwaliteit van het hvo. De Stichting HVO vervult de functie van zendende instantie voor het onderwijs namens het HV. De LVHVO verzorgt de organisatie en het beheer met betrekking tot de hvo-leraren in het basisonderwijs. Op het moment dat de overheid tot rijksbekostiging overgaat kan één organisatie gevormd worden, die naast het zogenoemde inhoudelijk werkgeverschap ook het juridisch en economisch werkgeverschap van de hvo-leraren voor haar rekening neemt. Het grote voordeel daarvan zou zijn dat kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling onder de verantwoordelijkheid van één bestuur en directie zou komen te vallen. De samenstelling van het bestuur zal dan zowel de inhoudelijke als de personele en

financiële deskundigheid dienen te weerspiegelen.

3. **Leraren.** Minimaal 140 nieuw opgeleide leraren hvo, levo of levenskunde voor het basisonderwijs zou als volgt haalbaar moeten zijn: 30 via een in service applicatie voor groepsleraren, 60 via een pabotraject en 50 via het eigen opleidingenhuis. Minimaal 80 voor het voortgezet onderwijs: 40 tweedegraads- en 40 eerstegraadsleraren via het opleidingenhuis.
4. **Wet BIO.** Alle leraren in het basis- en voortgezet (beroeps)onderwijs dienen een opleiding op minimaal hbo-niveau te hebben gevolgd, te voldoen aan de gestelde bekwaamheidseisen en deze laatste ook te onderhouden blijktens een daartoe ingericht dossier, dat ingezien moet kunnen worden door de onderwijsinspectie. Op 1 augustus 2006 is de wet in werking getreden; er is echter uitstel verkregen voor de hvo- en gvo-leraren in het openbaar basisonderwijs in afwachting van een vorm van rijksbekostiging. Het centrum heeft inmiddels wel de nodige voorbereidingen getroffen: de opleiding is verlengd (van twee naar vijf jaar in deeltijd), de studiegidsen zijn aangepast, een opzet voor verplichte bijscholing en dossierbeheer is ontworpen en de bijscholingscursussen zijn afgestemd op de bekwaamheidseisen.
5. **Certificaat.** In 2004 begonnen als proef, in 2005 1500 en in 2006 3000 certificaten door hvo-leraren uitgereikt aan kinderen die het basisonderwijs verlaten en hvo gevolgd hebben. Dit alles op vrijwillige basis. Een promotiemiddel voor het hvo bij uitstek. Met overtuigingskracht zullen alle medewerkers van de stichting zich inspannen om de hvo-leraren te bewegen de certificaten uit te reiken tijdens een feestelijke bijeenkomst aan het einde van het schooljaar. Ter stimulering hiervan zal zo mogelijk ook een uitreiking plaatsvinden tijdens de viering van Wereldhumanismedag in enig jaar. Mocht het nodig zijn de uitreiking een verplichtend karakter te geven, dan zou dat opgenomen kunnen worden in de beroepscode (met instemming van de beroepsvereniging LVHVO).
6. **Levensbeschouwing.** Door de Stichting HVO opgeleide leraren verzorgen ook het vak levensbeschouwing in het voortgezet onderwijs, met name op bijzondere scholen. Hvo wordt geassocieerd met basisonderwijs en is een keuzevak. Levensbeschouwing kan aan alle leerlingen worden aangeboden. In plaats van levensbeschouwing heeft een particuliere school voor voortgezet onderwijs gekozen voor

de benaming levenskunde. Op slechts enkele scholen voor openbaar voortgezet onderwijs wordt een vak als levensbeschouwing aangeboden. De directeur van de Stichting HVO zal een aantal scholen voor openbaar voortgezet onderwijs bezoeken om invoering van hvo, levensbeschouwing of levenskunde te bepleiten. Scholen waar een stagiair staat of gestaan heeft, kunnen daartoe als eerste bezocht worden.

7. **Accreditatie.** Nu ook de hvo-leraren aan de *Wet BIO* moeten voldoen (opleiding op hbo-niveau) en de reputatie van de opleiding mede afhankelijk geworden is van het kwaliteitsstempel 'geaccrediteerd', is accreditatie uiterst belangrijk geworden. In 2006 is een kleine stuurgroep ingesteld ter voorbereiding. De UvH zal accreditatie eerder voorbereid hebben. Daar een gedeelte van de lerarenopleiding gezamenlijk wordt verzorgd, kan het expertisecentrum HVO daar zijn voordeel mee doen.
8. **E-learning.** Het vijfde leerjaar van de opleiding bestaat reeds voornamelijk uit e-learning. In de nieuwe planperiode wordt met het programma *Moodle* door de hele opleiding heen een afgewogen mix van contactonderwijs, praktijkonderwijs en e-learning bewerkstelligd. Met name het derde, vierde en vijfde opleidingsjaar zullen in het teken van e-learning staan. Zo kan de opleiding in tijden van kleinere aantallen deelnemers toch doorgang vinden. In *Moodle* kunnen ook bijscholingscursussen worden ondergebracht. Deze kunnen zo mogelijk ook in het Engels worden aangeboden voor alle leraren ter wereld met een humanistische levenshouding. Een onderwijskundig medewerker en secretariaatsmedewerkers zullen het beheer van deze tweede website (elearning.hvo.nl) voor hun rekening nemen.
9. **Pabo's.** Het centrum HVO wordt gefinancierd in het kader van onderwijsondersteuning; als een specialistisch APS dus. In de planperiode wil het centrum de functies opleiden (en begeleiden), innovatie en dienstverlening blijven vervullen. Opleiden via de pabo's onder auspiciën van de Stichting HVO is echter zeer gewenst: de opleiding tot groepsleraar speelt in op zes van de acht beroepsbekwaamheden van de hvo-leraar; alleen de vakinhoudelijke en levensbeschouwelijke competentie vergen aanvullende opleiding. Indien in alle vijf regio's op pabo's zou kunnen worden opgeleid, dan kan het centrum zich concentreren op een kleinschalige modelopleiding in deeltijd, waarmee ook de opleidingen op de pabo's

kwalitatief ondersteund en aangevuld kunnen worden. Desgewenst kunnen onderwijskundig medewerkers van het centrum al of niet gedeeltelijk een pabo-opleiding hvo verzorgen. In regio Oost (Doetinchem) wordt structureel opgeleid op een pabo, in regio Zuid (Eindhoven) sporadisch, in regio Noordwest (Alkmaar, Haarlem) mogelijk binnenkort. In de regio's Noord en Zuidwest nog niet. In deze laatste regio's zullen pabo's gericht worden benaderd.

10. **Onderzoek.** De bijzondere leerstoel aan de Universiteit voor Humanistiek (UvH) is ook opgericht voor het uitvoeren van ontwikkelingsgericht onderzoek. Onder leiding van de bijzonder hoogleraar kan kleinschalig onderzoek verricht worden door zijn studenten, al of niet in samenwerking met onderwijskundig medewerkers van het centrum. De uitkomsten kunnen onder meer leiden tot publicaties en aanpassingen van leerinhouden.
11. **Thema's.** Onderwijskundig medewerkers werken jaarlijks een nieuw thema uit of een bestaand thema bij voor de onderwijspraktijk, bij voorkeur met leraren. Publicatie zal voornamelijk digitaal geschieden.
12. **Dienstverlening.** Behalve voor volwassenen 'die hun levensbeschouwelijk kompas willen onderzoeken en eventueel bijstellen', zijn voor alle in de doelstellingen genoemde doelgroepen activiteiten uitgevoerd door medewerkers van het centrum. Mede hierdoor kon de aanwezige expertise van het centrum sterk worden uitgebreid en verdiept. Waar mogelijk zullen deze activiteiten in het kader van (betaalde) dienstverlening worden uitgebreid. Onderzocht zal worden of 'hvo voor volwassenen' (levenskunst met hvo-methodieken) in een behoefte zou kunnen voorzien.
13. **Alliantie.** Het centrum HVO heeft in de vorige planperiode een substantiële bijdrage geleverd aan de continuïteit van de Humanistische Alliantie (HA). Indien er een duidelijk samenwerkingsplan voor de periode 2007-2011 door de leden wordt vastgesteld, zal deze inzet zo kunnen blijven. Zonder een dergelijk plan is substantiële inzet minder verantwoord voor een betrekkelijk kleine organisatie als het HVO. Het risico van te geringe effectiviteit is dan te groot. In dat geval zal eventuele deelname aan activiteiten ad hoc bepaald worden.
14. **Internationaal.** Het centrum HVO stelt zijn medewerkers en materiaal beschikbaar voor uiteenlopende activiteiten als bestuurswerk voor de EHF, uitwisseling van leraren, trainingen op internationale

symposia, Engelse vertalingen van gewenste leermaterialen op elearning.hvo.nl, enzovoorts.

15. **APS.** De samenwerkingsrelatie met gastheer APS zal op dezelfde gewaardeerde wijze worden onderhouden als in de vorige planperiode. Dat betekent onder meer belangstelling voor elkaars werk, samenwerking waar gewenst en mogelijk en wederzijdse adviezen ten behoeve van elkaars groei en bloei.

16. **Continuïteit.** De projectsubsidie voor het centrum HVO is afhankelijk van de *Wet SLOA* (Subsidiëring Landelijke Ondersteunende Activiteiten). De langlopende projectsubsidie wordt jaarlijks via het APS aangevraagd en verkregen voor de *professionalisering en uitbreiding van de dienstverlening door het centrum HVO*.

Op 1 augustus 2006 is lumpsumbekostiging ingevoerd in het basisonderwijs. Bij rijksbekostiging van hvo-leraren ligt een bekostiging via dezelfde systematiek voor de hand. Dat zou bekostiging op grond van het aantal aan hvo deelnemende leerlingen betekenen. In dit bedrag per leerling is veel inbegrepen. Mogelijk kan de projectsubsidie worden teruggebracht tot een gedeelte voor de initiële opleiding en het voortgezet onderwijs. De subsidie voor overige activiteiten met betrekking tot het primair onderwijs kunnen door de lumpsumbekostiging mogelijk een structureler karakter krijgen. De groei en bloei van het centrum op de middellangetermijn is naast de kwaliteitsfactor gebaat bij structurele subsidie en/of inkomsten uit betaalde dienstverlening. Beide strategieën worden reeds enkele jaren gevolgd. De komende jaren zal dat met blijvende aandacht vervolgd worden.

3. Organisatie en samenwerking

De Stichting HVO is een relatief kleine, flexibele (netwerk)organisatie die door doelgerichte samenwerking tamelijk ambitieuze resultaten wil bereiken. Duurzaam wordt samengewerkt met nationale en internationale humanistische organisaties en met de Stichting APS, een gerenomeerd instituut voor onderwijsondersteuning en -ontwikkeling. Vanaf 1999 treedt het APS als gastheer op voor de stichting en vult in deze hoedanigheid ook de financiële en personele functie in.

Door deze vergaande samenwerking met het APS kan het bestuur van de Stichting HVO zich met name richten op de inhoudelijke en strategische ontwikkeling. Het bestuurt daarbij op afstand. Het komt vier maal per kalenderjaar bijeen voor de beleidsvaststelling (strategisch plan, jaarverslag en begroting). Het stelt een eventuele statutenwijziging vast, de voordracht voor zijn eigen samenstelling (naar het HV toe) en de voordracht voor de directeur (naar het APS toe). Het stelt ook geformaliseerde samenwerking met andere organisaties vast. Alle overige zaken zijn gemandateerd aan de directeur. De leden van het bestuur staan op verzoek van de directeur het expertisecentrum HVO met raad en daad bij.

Op haar beurt treedt de Stichting HVO als gastheer op voor de LVHVO, de landelijke vereniging van hvo-leraren in het basisonderwijs en ondersteunende vrijwilligers, die op zo professioneel mogelijke wijze het organisatorische aspect voor haar rekening neemt. Met deze zustervereniging wordt nauw samengewerkt aan een groot gemeenschappelijk belang voor de humanistische beweging: zo veel mogelijk goede hvo-leraren (levo, levenskunde) in het (openbaar) basisonderwijs.

Voor de basisformatie is acht à negen fte nodig en beschikbaar, ongeveer in de verhouding: ondersteunende medewerkers een kwart van de formatie, inhoudelijke medewerkers driekwart van de formatie. De ondersteunende medewerkers assisteren de inhoudelijk medewerkers bij de voorbereiding van hun werk, verzorgen het secretariaat en de middelen voor de georganiseerde communicatie. De inhoudelijk medewerkers kunnen bij voorkeur optreden in alle vier gewenste 'rollen' van opleider, begeleider, ontwerper en (pedagogisch) ondernemer. Hun expertise strekt zich bij voorkeur door opleiding en praktijkervaring uit tot humanistiek, pedagogiek en didactiek.

Het centrum weet zich daarnaast gesteund door docenten van de Universiteit voor Humanistiek (UvH) ten behoeve van de gezamenlijke opleiding op eerstegraadsniveau. Het centrum schakelt zo mogelijk stagiair(e)s in. Bovendien kan het centrum zo nodig een beroep doen op gewaardeerde gastdocenten en (educatief) ondernemers ten behoeve van specialistische projecten als e-learning (2 USE it), ontwikkelingsgericht onderzoek (Helder & Wijzer), kinderfilosofie en kunsteducatie (Groot Denkraam).

4. Georganiseerde communicatie

De formele naam luidt Stichting HVO, het centrum van de stichting wordt met kortweg HVO of centrum HVO aangeduid. Indien ter verduidelijking een toevoeging gewenst is, wordt in de nieuwe planperiode gesproken van HVO, *humanistisch centrum voor onderwijs en opvoeding*, in het Engels HVO, *Dutch humanist educational center*. De georganiseerde communicatie van het centrum staat in dienst van de missie en de gewenste resultaten. De belangrijkste modaliteiten zijn en blijven de corporate communicatie, de voorlichting, de marketingcommunicatie en de interne communicatie.

Bij de corporate communicatie gaat het erom de gewenste (zie de missie) beeldvorming te bevorderen van de Stichting HVO bij allen die van belang zijn voor het succes van de stichting. Tevens gaat het er hierbij om de merknaam HVO meer bekend en gewaardeerd te maken (corporate branding). Kortom, het gaat hierbij om het bewerkstelligen van een 'merk' met een goede reputatie.

In de vorige planperiode was de aanname dat de stichting niet bekend genoeg was en dus ook niet erg 'gewaardeerd' kon worden. De merknaam HVO werd geassocieerd met: humanistisch, openbaar basisonderwijs, sociaal-emotionele vorming, vrijwilligerswerk, onduidelijke kwaliteit. Gewenst werd: humanistisch, kosmopolitisch, onderwijs en opvoeding, basis- en voortgezet onderwijs, sociaal-emotionele, morele, levensbeschouwelijke, democratische vorming, professionele kwaliteit.

Om de gewenste identiteit krachtiger zichtbaar te maken is vanaf januari 2004 een nieuwe huisstijl ingevoerd, die uitvoerig wordt beschreven in het *Huisstijlhandboek HVO*. Het betreft hier een nieuw tweekleurig logo, waarin het woordmerk de naam HVO bevat, en het beeldmerk (twee mens-

figuurtjes) gebaseerd is op onder meer de begrippen vorming, verbondenheid, samenwerking, verbreding en verdieping, dynamiek. Ook is het aantal huisstijldragers sterk uitgebreid, waaronder een vlag voor het gebouw, het logo op de zuil voor het gebouw en op de borden in het gebouw.

Door de merknaam HVO middels verbrede activiteiten van het centrum te versterken, was de gedachte, versterk je indirect ook de positie van de hvo-leraar. Of de gewenste reputatie naderbij gekomen is, zal regelmatig moeten worden onderzocht. Op grond van de vele nieuwe werkrelaties en de vernomen waardering voor de verrichte activiteiten mag worden verwacht dat de reputatie in de gewenste richting is verbeterd en verder zal verbeteren door de kwaliteit van de activiteiten van het centrum in de nieuwe planperiode.

Interne communicatie

De corporate communicatie is sterk afhankelijk van de kwaliteit van de interne communicatie. Daarom wordt van elke medewerker veel verwacht. Elke medewerker is ambassadeur van het HVO, stelt zich dus goed op de hoogte van het strategisch, tactisch en operationeel beleid (kent het strategisch plan, het jaarverslag, leest grondig de bestuursstukken, bezoekt regelmatig de website, doet verbetervoorstellen, enzovoorts).

Van elke medewerker wordt ook verwacht dat zij/hij de gewenste cultuur bevordert. Deze is gevat in de woorden *zorgvuldigheid en zakelijkheid*. Zoals bekend heeft communicatie altijd een inhoudelijke en een relationele dimensie. Een zorgvuldige omgang met elkaar betekent: doen wat je belooft, goed naar elkaar luisteren, elkaar op eventuele onzorgvuldigheden attent maken, eerst onderzoeken, dan concluderen, enzovoorts. De vragen: 'Wat is wijsheid', 'Waar hebben we het eigenlijk over', 'Welk doel dient dit', enzovoorts, zijn voorbeelden van interventies die gericht zijn op een zakelijke omgang met de inhoud.

Communicatie kan alleen maar slagen als iedereen rekening houdt met de volgende vragen: 'Is bij de aanwezigen voldoende achtergrondkennis aanwezig', 'Wordt de communicatie als correct en ook als gepast ervaren'. Dit geldt voor alle modaliteiten.

De georganiseerde interne communicatie van het centrum kent onder meer de volgende middelen en media: het strategisch plan, de startdag, de carrousel, de nieuwjaarsbijeenkomst, werkoverleg, themadagen en bestuursvergaderingen. Vanzelfsprekend is er ook sprake van veel ongeorganiseerde communicatie, die niet tot het beleid gerekend kan worden, maar toch heel zinvol kan zijn. Ook in de ongeorganiseerde communicatie met betrekking tot HVO wordt verwacht dat zorgvuldigheid en zakelijkheid betracht wordt.

Voorlichting

Voorlichting richt zich op alle informatievragers en -zoekers. De feitelijke informatie dient zo objectief, duidelijk en aantrekkelijk mogelijk te worden weergegeven. De bekendste middelen zijn onder meer de website, HVO Nieuws, de opleidingenbrochure, de studiegids, de stagebrochure en alle publicaties. Er zal veel gebruikgemaakt gaan worden van de mogelijkheden die de vernieuwde website van de Humanistische Alliantie zal gaan bieden (www.human.nl).

Marketingcommunicatie

Bij marketingcommunicatie gaat het om de werving van geschikte deelnemers voor de opleidingen en mogelijk nieuwe opdrachtgevers voor betaalde dienstverlening. De werving van geschikte deelnemers voor de opleiding is de verantwoordelijkheid van de onderwijskundig medewerker HVO met die opdracht in haar/zijn persoonlijke resultaatgerichte plan van inzet. Onderwijskundig medewerkers HVO worden als zelfsturende professionals beschouwd, die zelf een keuze maken uit de mogelijke wervingsacties die tot het gewenste resultaat (60-80 aanvragen van informatiepakketjes, minimaal vijftien geschikte deelnemers) in een bepaalde regio kunnen leiden. Een zelfsturende professional kent haar/ zijn sterkere en zwakkere kanten en gaat daar bewust mee om. Voor de zwakkere kanten bijvoorbeeld kan een van de collega's of zo nodig een externe deskundige ingeschakeld worden.

Door de evaluaties in het zogenoemde fun-overleg (overleg met betrekking tot het funderend onderwijs) is bekend dat adverteerders alleen niet veel reacties oplevert, maar wel in relatie tot een aantrekkelijk artikel in de krant of een regionaal radio- of televisie-interview (free publicity). Om free publicity te verkrijgen, is het zeer aan te bevelen om samen met hvo-leraren een aansprekende manifestatie te organiseren.

Van de professional wordt verwacht dat zij/hij een beknopt wervingsplan maakt dat zo doeltreffend mogelijk gebruikmaakt van succesvolle ervaringen in de eigen en andere regio's. In een beknopt plan wordt daarom voor 1 maart van enig jaar het volgende op schrift gesteld: de doelstelling, het eventuele thema, de te kiezen middelen en media, de organisatie (wie doet wat?) en de kosten (hoeveel geld is ervoor nodig?).

Met betrekking tot het verwerven van opdrachten voor betaalde dienstverlening is het nodig dat de professional zichzelf beschouwt als 'specialist in vorming' en dat ook aantoonbaar is bij mogelijke opdrachtgevers (door uitvoering van pilots bijvoorbeeld). Door een persoonlijke reputatie ('personal branding') die de professional daarbij weet te vestigen en/of te versterken, kan de vraag naar vervolgoopdrachten direct en indirect vergroot worden.

HVO en LVHVO

De Stichting HVO gaat ervan uit dat de communicatie met ouders, schoolteams en subsidieverstreckende gemeenten de eerste verantwoordelijkheid is van de (leden van de) LVHVO. Desgewenst kan de Stichting HVO hierbij ondersteunen. Het is zeer gewenst dat leden van de LVHVO (leraren en vrijwilligers) uit het oogpunt van goed relatiebeheer minimaal de volgende jaarlijks terugkerende acties ondernemen: informeren van 'nieuwe' ouders, zich verantwoorden naar ouders van hvo-leerlingen, informeren van het schoolteam en een relatiebevorderend bezoek aan de verantwoordelijke wethouder. De Stichting HVO en de LVHVO onderhouden samen de relatie met de landelijke overheid (public affairs).

5. Bijpassende begroting

De projectsubsidie is een gegeven. Op grond van de ervaring in vorige planperiodes kan ingeschat worden dat voor de realisering van het plan in 2007 minimaal een bedrag van ongeveer € 750.000 per jaar nodig is, aangepast aan de inflatie voor de overige jaren. Elke euro meer zal de resultaten kunnen versterken. De subsidie zal in 2007 € 650.000 bedragen, dat betekent dat aan overige inkomsten (bijdragen van studenten, verkoop van publicaties, betaalde dienstverlening) ongeveer € 100.000 nodig zal zijn. Groei in de overige inkomsten is de komende jaren ook zeer gewenst uit het oogpunt van het steviger op eigen benen kunnen staan, mocht dat op een gegeven moment nodig blijken te zijn. Hieronder wordt op hoofdlijnen de begroting voor 2007 weergegeven, die ook uitgangspunt zal zijn voor de overige jaren van de planperiode.

Inkomsten

Subsidie OCW	650.000
Overige inkomsten	100.000

Totale baten	750.000

Uitgaven

Personele kosten	530.000
Materiële kosten	70.000
Kosten activiteiten	150.000

Totale lasten	750.000

Bijlage I

Humanisme 'in de houding'

De Amerikaanse vrienden van de Council for Secular Humanisme hebben in hun blad *Free Inquiry* van augustus 2005 een serie aforismen en maximes rond de goede wil gepresenteerd, die extra aandacht verdienen. Ze geven een mogelijke inhoud aan van een humanistische levenshouding.

“We moeten ernaar streven om:

- bevestiging te geven aan anderen en onszelf;
- mensen een compliment te geven als zij het goed doen; beleefd, eerlijk en attent te zijn;
- ons te richten op het beste in mensen, dus niet op hun fouten of tekortkomingen;
- mensen te prijzen om hun prestaties, hun creativiteit te waarderen en hun uniekheid te respecteren;
- te leren om te vergeven en te vergeten, te helen en te respecteren, te veranderen en te verbeteren;
- geen kwaad met kwaad te vergelden; niet wraakzuchtig, rancuneus of wraakgierig zijn;
- te leren uitzonderingen te maken, flexibel te zijn;
- bereid te zijn van gedachten te veranderen en het toe te geven als we fout zitten;
- te proberen anderen te helpen als we kunnen; blij te zijn als ze slagen;
- te leven zonder jaloezie, haat, cynisme, wraak en hebzucht;
- van het leven te genieten, weinig te klagen, de schoonheid en de waarde van het leven te benadrukken in plaats van de onvolkomenheden;
- in plaats van ons te beklagen over ons lot of anderen daarvan de schuld te geven aan te pakken en te proberen de situatie te verbeteren;
- ernaar te streven als mens constructief te zijn;
- te erkennen dat niemand perfect is;
- mensen te accepteren zoals ze zijn, dus met hun eigenaardigheden;
- mensen wat speelruimte te geven om te slagen en hun doelen te bereiken;
- vernieuwing, individualiteit, creativiteit en eerlijke meningsverschillen te respecteren;
- de moed te hebben voor onze mening uit te komen;
- een opgewekte, optimistische, positieve houding uit te stralen, vooral als dat nodig is;
- te focussen op het potentieel goede en niet op het mogelijk slechte; loyaliteit, geen verraad; collegialiteit, geen haat; recht, geen onrecht;
- mensen verantwoordelijk te houden als ze zich immoreel gedragen; degenen te beschermen die zij kwaad doen; barmhartig en begrijpend te zijn;
- compromissen te zoeken als er verschillen zijn; te onderhandelen over oplossingen;
- geweld te vermijden of een vreedzame oplossing voor meningsverschillen te forceren en na te streven;
- een gemeenschappelijke basis, gedeelde morele principes en waarden waar we van uit kunnen gaan te zoeken en ons te verenigen.

Een goede wil:

- beschrijft welsprekend het goede leven;
- verleent voordelen aan zowel geveer als ontvanger;
- geeft expressie aan de zorgende mens;
- is een kostbare kwaliteit van een doorleefd leven.”

Een goede wil is misschien wel de belangrijkste van alle menselijke kwaliteiten!

Bijlage II

Statutaire doelstelling

Artikel 1

1. De stichting draagt de naam: **Stichting HVO**.
2. De stichting is door het Humanistisch Verbond opgericht voor onbepaalde tijd.
3. De stichting is gevestigd te **Utrecht**.
4. De stichting is een zelfstandige organisatie van het Humanistisch Verbond.

Doel van de stichting

Artikel 2

1. De stichting heeft tot doel om zonder winstoogmerk, binnen het kader van de Humanistische Alliantie, onderwijs en opvoeding in humanistisch perspectief duurzaam te bevorderen.
2. De stichting heeft als bijzonder doel om zonder winstoogmerk, binnen het kader van de Humanistische Alliantie, levens- en wereldbeschouwelijke vorming in humanistisch perspectief duurzaam te bevorderen.

Middelen van de stichting

Artikel 3

1. De stichting tracht haar doel te bereiken door onder meer het instandhouden van een integraal centrum. Dit centrum draagt de naam HVO.
2. Het HVO heeft als taken:
 - a. het opleiden, begeleiden en bijscholen van hvo-leraren casu quo leraren levensbeschouwing voor het primair, secundair en tertiair onderwijs;
 - b. het bevorderen en ondersteunen van opleidingen tot hvo-leraar casu quo leraar levensbeschouwing aan educatieve faculteiten in het hoger onderwijs;
 - c. het ontwerpen, evalueren en bijstellen van leerplannen en onderwijsleermaterialen;
 - d. het (doen) verrichten van onderzoek;
 - e. het formuleren van een humanistische onderwijs- en opvoedingsvisie en het waar nodig periodiek bijstellen daarvan;
 - f. het vertalen van humanistische thema's naar educatieve praktijken;
 - g. het verlenen van diensten aan medewerkers en leidinggevenden van scholen en andere relevante organisaties in de vorm van onder meer advisering, coaching en trainingen;
 - h. het samenwerken, nationaal en internationaal, met organisaties die direct en indirect het doel van de stichting kunnen bevorderen;
 - i. het adviseren van overheden;
 - j. het verzorgen van public relations en voorlichting in de ruimste zin van het woord, waaronder onder meer begrepen is het uitgeven, doen uitgeven of op enigerlei andere wijze medewerken aan de uitgave van publicaties en het organiseren, doen organiseren of op enigerlei wijze meewerken aan de organisatie van symposia en andere scholings- en voorlichtingsbijeenkomsten;
 - k. het uitvoeren van overige activiteiten, die de verwezenlijking van het doel van de stichting kunnen bevorderen.

Samenstelling stichtingsbestuur

Artikel 4

1. Het bestuur van de stichting bestaat uit een oneven aantal van ten minste vijf en ten hoogste zeven leden. Het stichtingsbestuur stelt het precieze aantal leden vast.
2. Mocht het aantal leden om welke reden dan ook op enig moment minder zijn dan het vastgestelde aantal, dan vormen de overblijvende leden niettemin een wettig bestuur, onverkort de bepalingen over vertegenwoordigingsbevoegdheid en

Bijlage III

Samenwerkingsovereenkomst met het APS

OVEREENKOMST

De Stichting Pedagogisch Studiecentrum Humanistisch Vormingsonderwijs, gevestigd te Utrecht, ten deze vertegenwoordigd door drs. C. Schavemaker, voorzitter, en mevrouw dr.ir. L. Dellaert, secretaris-penningmeester, verder te noemen 'het PSC HVO'

en

de Stichting Algemeen Pedagogisch Studiecentrum, gevestigd te Utrecht, ten deze vertegenwoordigd door C. Pot, voorzitter, en drs. G.H. van den Hoven, secretaris-penningmeester, verder te noemen 'het APS'

overwegende, dat

- het PSC HVO en het APS zich beide richten op de ondersteuning van het openbare en algemeen bijzonder primair en voortgezet onderwijs;
- het PSC HVO niet is opgenomen in de Wet Subsidiëring Landelijke Ondersteunende Activiteiten (SLOA) waardoor per 1 januari 1999 een onduidelijke situatie dreigt te ontstaan ten aanzien van de grondslag van voortgezette subsidiëring door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, alsmede ten aanzien van de rechtspositie van de medewerkers van het PSC HVO;
- het PSC HVO en het APS met elkaar in gesprek zijn geraakt over een inbedding van het PSC HVO in het APS, waardoor beide partijen op nader uit te werken wijze profijt kunnen hebben van elkaars activiteiten en tevens een duurzame grondslag gevonden kan worden voor voortzetting van de subsidie voor het PSC HVO en handhaving van de rechtspositie van de medewerkers van het PSC HVO;
- deze duurzame grondslag met name gevonden kan worden door de activiteiten van het PSC HVO te formuleren als langlopend project van het APS, voor welk project het APS subsidie aanvraagt bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen;
- het PSC HVO en het APS zich ervan vergewist hebben dat de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen instemt met hetgeen hiervoor gesteld is;
- het PSC HVO en het APS thans willen overgaan tot het nader regelen van hun onderlinge verhouding;

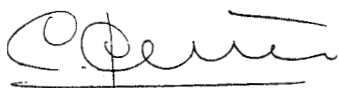
verklaren daartoe het volgende te zijn overeengekomen:

1. Het APS zal vóór 15 november 1998 een subsidieaanvraag indienen voor een project dat de activiteiten van het PSC HVO dekt voor 1999. Het daarmee gemoeide bedrag is gelijk aan de subsidie die het PSC HVO voor 1998 ontving. De subsidieaanvraag en het daarbij behorende projectplan worden in overleg tussen het PSC HVO en het APS opgesteld. Beide stukken behoeven vóór verzending de goedkeuring van het bestuur van het PSC HVO.
2. Onderdeel van de subsidieaanvraag en het projectplan zal zijn het benadrukken van het langlopende karakter van het project, met als doel de subsidiegever ertoe te bewegen bij de honorering van de subsidieaanvraag te vermelden dat gerekend kan worden op subsidie voor onbepaalde tijd, uiteraard behoudens goedkeuring door de begrotingswetgever.
3. Het APS zal het personeel in vaste dienst van het PSC HVO per 1 januari 1999 in vaste dienst nemen onder dezelfde voorwaarden die thans voor het personeel gelden voor wat betreft functie en honorering. Voor het personeel zal per 1 januari a.s. de op het APS van toepassing zijnde CAO van kracht worden.
4. Het onder 3 genoemde personeel wordt met ingang van 1 januari 1999 slechts ingezet ten behoeve van het project als bedoeld onder 1, tenzij in onderling overleg anders wordt overeengekomen.

5. Het APS zal zijn bevoegdheden als werkgever, met name de bevoegdheid tot benoeming, schorsing en ontslag, slechts uitoefenen in overleg met het bestuur van het PSC HVO.
6. Het APS delegeert de inhoudelijke verantwoordelijkheid voor het project waarin de activiteiten van het PSC HVO vorm zullen krijgen naar het bestuur van het PSC HVO, behoudens de verantwoordelijkheid van het APS jegens de subsidiegever.
7. Per 1 januari 1999 zullen de medewerkers van het PSC HVO worden gehuisvest in het gebouw van het APS. Het APS stelt een kamer voor de directeur van het PSC HVO beschikbaar, alsmede 2 werkplekken voor ondersteunende medewerkers, 4 flexibele werkplekken en opslagruimte. De medewerkers van het PSC HVO kunnen gebruik maken van alle faciliteiten van het APS-gebouw.
8. Het APS zal jaarlijks een bedrag van f 100.000,- inhouden op de van overheidswege verkregen subsidie ter dekking van de materiële kosten. Het gebruik van vergaderzalen in het gebouw van het APS wordt afzonderlijk in rekening gebracht.
9. Ten behoeve van het handhaven van de identiteit van het PSC HVO worden de projectactiviteiten verricht op titel van het PSC HVO en met gebruikmaking van de huisstijl van het PSC HVO op alle media.
10. Zowel het APS als het PSC HVO kunnen ter wille van de vergroting van de naamsbekendheid, ter bevestiging van een goede reputatie en/of benadrukking van een gewenst aspect van de identiteit naar derden toe de verwantschap tussen het PSC HVO en het APS op nader overeen te komen wijze communiceren.
11. Deze overeenkomst wordt jaarlijks in de maand oktober geëvalueerd, voor het eerst in 1999. In onderling overleg tussen beide partijen kan deze overeenkomst eventueel worden bijgesteld.
12. Deze overeenkomst gaat in op 1 november 1998 en duurt voor onbepaalde tijd voort. Deze overeenkomst kan door beide partijen schriftelijk worden opgezegd met inachtneming van een opzegtermijn van één jaar.
13. Opzegging zoals bedoeld onder 12 kan geschieden, indien niet langer subsidie verkregen wordt voor het onder 1 bedoelde project, dan wel indien er voor het overige een belangrijke wijziging komt in de positie van beide partijen, waardoor datgene wat met deze overeenkomst beoogd wordt (zie de considerans) niet meer gerealiseerd kan worden.
14. Geschillen over of naar aanleiding van deze overeenkomst worden zoveel mogelijk in onderling overleg opgelost. Indien dit niet lukt, onderwerpen partijen hun geschil aan arbitrage, volgens het reglement van het Nederlands Arbitrage Instituut te Rotterdam.

Aldus overeengekomen te Utrecht, 10 december 1998

namens het PSC HVO,

drs. C. Schavemaker, voorzitter

dr. ir. L. Dellaert, secretaris-penningmeester

namens het APS,

C. Pot, voorzitter

drs. G.H. van den Hoven, secretaris

Bijlage IV

Samenwerkingsconvenant met de UvH

Convenant

van

enerzijds het College van Bestuur van de Universiteit voor Humanistiek

en

anderzijds het bestuur van de Stichting Pedagogisch Studiecentrum Humanistisch Vormingsonderwijs

over samenwerking van de universiteit en het studiecentrum ter zake van de lerarenopleiding op eerstegraadsniveau voor het vak HVO/Levensbeschouwing en van andere overeen te komen educatieve projecten in het perspectief van *humanistiek voor onderwijs en opvoeding*

Woordbetekenissen

In dit convenant gelden de volgende woordbetekenissen:

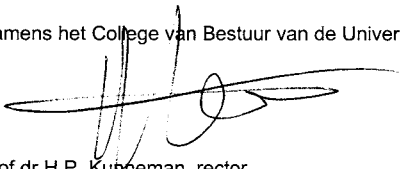
- *Universiteit*
De Universiteit voor Humanistiek (UvH)
- *Studiecentrum*
Het Pedagogisch Studiecentrum Humanistisch Vormingsonderwijs (PSC HVO)
- *Educatie*
Vorming; onderwijs en opvoeding
- *HVO/Humanistisch Vormingsonderwijs*
Educatie, in het bijzonder levens- en wereldbeschouwelijke vorming, vanuit expliciet humanistische overtuiging
- *Levensbeschouwing*
Het schoolvak Levensbeschouwing dat zich richt op het begeleiden van leerlingen bij het zich oriënteren op fundamentele levens- en wereldbeschouwelijke vraagstukken in een in wezen open, niet-dogmatische benadering (educatie met impliciet humanistisch karakter)

Het College van Bestuur van de UvH en het bestuur van PSC HVO komen het volgende overeen:

- De universiteit en het studiecentrum verzorgen gezamenlijk de lerarenopleiding op eerstegraadsniveau voor het vak HVO/Levensbeschouwing.
- Het studiecentrum draagt de inhoudelijke verantwoordelijkheid voor het gedeelte HVO en verleent dienovereenkomstig de lesbevoegdheid HVO aan zowel applicatie-, als UvH-specialisatiestudenten.

- Het studiecentrum is eindverantwoordelijk voor de opleiding als applicatie voor geschikte mensen van buiten de UvH.
- De universiteit draagt de inhoudelijke verantwoordelijkheid voor het gedeelte Levensbeschouwing en verleent dienovereenkomstig de lesbevoegdheid Levensbeschouwing aan zowel UvH-specialisatie-, als applicatiestudenten.
- De universiteit is eindverantwoordelijk voor de opleiding als specialisatie voor de bij haar ingeschreven studenten.
- Op directieniveau worden jaarlijks afspraken gemaakt door de universiteit en het studiecentrum over de inzet van personeel en over de benodigde financiële en materiële middelen.
- Op directieniveau wordt de samenwerking jaarlijks geëvalueerd. Hiervan wordt schriftelijk verslag gedaan in beide besturen.
- De samenwerking start op 15 december 2000 en geldt voor onbepaalde tijd.

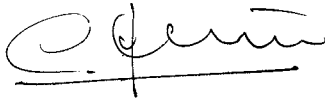
Namens het College van Bestuur van de Universiteit voor Humanistiek,

Prof. dr. H.P. Kuaheman, rector

Utrecht, 14 december 2000

Namens het bestuur van de Stichting Pedagogisch Studiecentrum Humanistisch Vormingsonderwijs,

Drs. C. Schavemaker, voorzitter

Dr. ir. L. Dellaert, secretaris-penningmeester

Utrecht, 7 december 2000

(Dit convenant komt in de plaats van de overeenkomst, gedateerd 10 december 1998, neergelegd in de brief met kenmerk NS/922/98.239/JC, en verlengd tot 1 september 2000 in de brief van 15 december 1999 met kenmerk CvB/JvdH/99022.)

Bijlage V

Intentieverklaring VDL, VGL, HVO

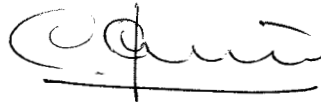
Pleidooi voor een landelijke invoering van het vak Levensbeschouwing

Op 16 mei 2002 in de Domkerk te Utrecht leggen de Vereniging van Docenten Levensbeschouwing (VDL), de Vereniging van Docenten Godsdienst en Levensbeschouwing (VGL) en de Stichting Pedagogisch Studiecentrum Humanistisch Vormingsonderwijs (PSC HVO) de intentie vast zich in gezamenlijkheid in te spannen voor een landelijke invoering van het vak Levensbeschouwing op alle scholen voor voortgezet onderwijs in Nederland.

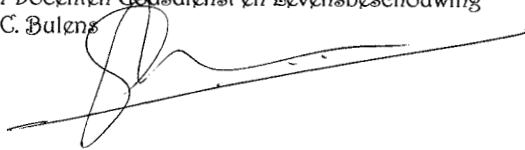
De uitgangspunten van het beoogde schoolvak zijn vastgelegd in het *Pleidooi voor een landelijke invoering van het vak Levensbeschouwing*.

Utrecht, de Dom
16 mei 2002

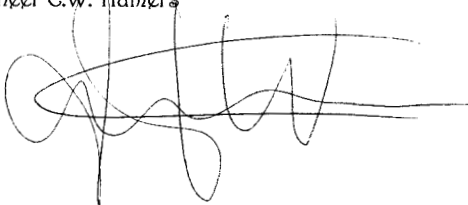
Stichting Pedagogisch Studiecentrum Humanistisch Vormingsonderwijs
De heer drs. C. Schavemaker

Vereniging van Docenten Godsdienst en Levensbeschouwing
De heer drs. L.C. Bulens

Vereniging van Docenten Levensbeschouwing
De heer C.W. Hamers

Bijlage VI

Amsterdam Declaration 2002

AMSTERDAM DECLARATION 2002

Humanism is the outcome of a long tradition of free thought that has inspired many of the world's great thinkers and creative artists and gave rise to science itself.

The fundamentals of modern Humanism are as follows:

1. *Humanism is ethical.* It affirms the worth, dignity and autonomy of the individual and the right of every human being to the greatest possible freedom compatible with the rights of others. Humanists have a duty of care to all of humanity including future generations. Humanists believe that morality is an intrinsic part of human nature based on understanding and a concern for others, needing no external sanction.
2. *Humanism is rational.* It seeks to use science creatively, not destructively. Humanists believe that the solutions to the world's problems lies in human thought and action rather than divine intervention. Humanism advocates the application of the methods of science and free inquiry to the problems of human welfare. But Humanists also believe that the application of science and technology must be tempered by human values. Science gives us the means but human values must propose the ends.
3. *Humanism supports democracy and human rights.* Humanism aims at the fullest possible development of every human being. It holds that democracy and human development are matters of right. The principles of democracy and human rights can be applied to many human relationships and are not restricted to methods of government.
4. *Humanism insists that personal liberty must be combined with social responsibility.* Humanism ventures to build a world on the idea of the free person responsible to society, and recognises our dependence on and responsibility for the natural world. Humanism is un-dogmatic, imposing no creed upon its adherents. It is thus committed to education free from indoctrination.
5. *Humanism is a response to the widespread demand for an alternative to dogmatic religion.* The world's major religions claim to be based on revelations fixed for all time, and many seek to impose their world-views on all of humanity. Humanism recognises that reliable knowledge of the world and ourselves arises through a continuing process of observation, evaluation and revision.
6. *Humanism values artistic creativity and imagination and recognises the transforming power of art.* Humanism affirms the importance of literature, music, and the visual and performing arts for personal development and fulfilment.
7. *Humanism is a lifescape* aiming at the maximum possible fulfilment through the cultivation of ethical and creative living and offers an ethical and rational means of addressing the challenges of our times. Humanism can be a way of life for everyone everywhere.

Our primary task is to make human beings aware in the simplest terms of what Humanism can mean to them and what it commits them to. By utilising free inquiry, the power of science and creative imagination for the furtherance of peace and in the service of compassion, we have confidence that we have the means to solve the problems that confront us all. We call upon all who share this conviction to associate themselves with us in this endeavour.

Stichting HVO

Humanistisch centrum voor onderwijs en opvoeding
in humanistisch perspectief

Expertise in

- humanistisch vormingsonderwijs (hvo)
- wereld- en levensbeschouwelijke vorming
- sociaal-emotionele, morele en democratische vorming
- waardenontwikkeling

Informatie

Telefoon: 030 - 28 56 856, fax: 030 - 28 56 891

E-mail: hvo@hvo.nl, internet: www.hvo.nl

Postadres: Postbus 85475, 3508 AL Utrecht

Bezoekadres: Zwarte Woud 2, 3524 SJ Utrecht